

Groningen economisch bekeken 2012

Gemeente
Groningen

stad.

Inhoudsopgave

	Voorwoord	10
1	Bevolking	13
1.1	Bevolkingsontwikkeling	14
1.2	Bevolkingsopbouw	15
1.3	Migratie	18
1.4	Samenvatting	20
2	Ontwikkeling op de arbeidsmarkt	21
2.1	Ontwikkeling van de werkloosheid	22
2.2	Arbeid	27
3	Vestigingsklimaat	43
3.1	Aantal vestigingen	44
3.2	Woon- werkrelaties	45
3.3	Omzet en investeringen	46
3.4	Starters	46
3.5	Bedrijfsruimte	47
3.6	Woningbouw	49
3.7	marktpositie binnenstad	50
4	Arbeidsmarkt en Onderwijs	51
4.1	De regionale arbeidsmarkt	52

lift

Ersatzingen Europapark

136

138

140

13

het
paleis

INGANG →

HOTELGASTEN EN BEZOEKERS
MELDEN BIJ DE RECEPTIE
(Het plein oversteken, ingang
van de receptie naast de rode i)

ELKE MAAND EEN
CULTURELE ZONDAG

OPEN ATELERS & BEDRIJVEN
ETEN & DRINKEN, LITERATUUR,
MUSIC EN NOG VEEL MEER

Handwritten notice on a small sign attached to the door frame.

het

wonen
atel
appa

paleis * voormalig scheikundig laboratorium

werken slapen eten & drinken kunst cultuur brasser
bedrijven hotel kamers vergaderruimtes Fabla
artementen projectruimtes flex-werkplekken

het
paleis

www.hetpaleisproject.nl

Voorwoord

■ Groningen Economisch Bekeken 2012

Het zal u niet verbazen dat de conclusies over de economische cijfers van het afgelopen jaar zorgwekkend zijn. Met name op het gebied van werkgelegenheid is er een daling te zien. Het totaal aantal arbeidsplaatsen in de gemeente Groningen nam met 0,3 procent af van 135.901 naar 135.537. Vooral in de sectoren Bouw, Informatie & Communicatie en Gezondheidszorg & Welzijnszorg verdwenen relatief veel arbeidsplaatsen. In de sectoren Handel en Industrie kwamen er de meeste banen bij. De werkloosheid in de gemeente Groningen is in het afgelopen jaar sterk gestegen naar 13,5 procent. Dat betekent dat er ruim 13.000 werklozen zijn in de stad. De werkloosheid onder Stadjers met een niet-Nederlandse achtergrond ligt ongeveer twee keer zo hoog als bij vergelijkbare groepen –van dezelfde leeftijd dus– met een Nederlandse achtergrond.

Zorgwekkend dus, maar toch zijn er ook lichtpuntjes. Zo lijkt de regiofunctie van de stad Groningen steeds groter te worden. Niet alleen is de binnenstad op het gebied van winkelen, uitgaan en evenementen de huiskamer van de regio, maar ook zoekt het bedrijfsleven meer en meer de stad op. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de uitgiftecijfers voor bedrijvenlocaties, die na jaren van daling sinds 2010 weer licht stijgen. En hoewel de leegstand in kantoren in 2012 verder is toegenomen, was de uitgifte van 25.000 m² groter dan in 2010 en 2011.

De structuur van de werkgelegenheid is in Groningen heel anders dan die in Nederland als geheel. Groningen is een echte dienstestad: 89 procent van de werkgelegenheid is hier geconcentreerd in de dienstensector, tegenover 81 procent gemiddeld in Nederland. Dat zien we terug in de groei van het aantal startende bedrijfjes. In totaal telde Groningen in april 2012 15.909 vestigingen van bedrijven en bedrijfjes. Dat zijn er 586 meer dan een jaar eerder (een stijging van 3,8%).

De gemeente Groningen stimuleert innovatie en ondernemerschap. Met startersbijeenkomsten, individuele advisering, overleg met ondernemersverenigingen en het organiseren van informatiebijeenkomsten leveren we een bijdrage aan een zo gunstig mogelijk klimaat voor startende ondernemers.

Voor bestaande bedrijven proberen we zoveel mogelijk knelpunten in regelgeving weg te nemen, zodat ondernemers zich kunnen concentreren op datgene waar ze goed in zijn, namelijk ondernemen. Dat past ook geheel in de lijn die de nieuwe coalitie in oktober vorig heeft afgesproken. Samen met burgers, kennisinstellingen en het bedrijfsleven gaan we op zoek naar nieuwe vormen van samenwerking, waarbij we

meer kunnen doen met minder geld.

Een nieuwe manier van werken is ook nodig om de concurrentiepositie te verstevigen en een antwoord te vinden op de toenemende globalisering. Steeds belangrijker daarbij is de onderlinge samenwerking van bedrijven in Noord-Nederland. In de regio vinden we wat we noemen meer de stuwende bedrijvigheid, zoals de chemie en de agro-food.

Nieuwe kansen ontstaan door kennis, innovaties en vernieuwing vanuit de kennisinstellingen in de stad te verbinden met deze stuwende bedrijvigheid en aansluiting te vinden bij het MKB. Als gemeente Groningen zullen we ondernemers hiertoe uitdagen. Om de economische structuur van de stad verder te versterken, werken we hard aan het verbeteren van de bereikbaarheid van Groningen. De komende jaren zal dit meer en meer zichtbaar worden.

Het verder ontwikkelen van de positie van Groningen als economische motor van het Noorden, als internationale kennisstad en gewoon als aantrekkelijke stad waar het goed wonen, werken en leven is, staat wat mij betreft daarbij voorop.

Joost van Keulen

Wethouder Economische Zaken

Bevolking

1 Bevolking

■ 1.1 Bevolkingsontwikkeling

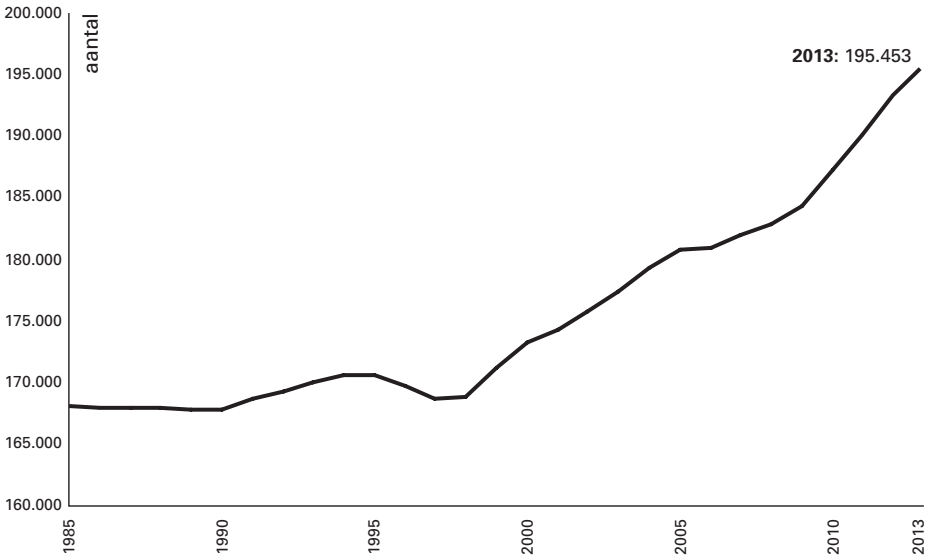
Op 1 januari 2013 telde de gemeente Groningen 195.453 inwoners. Dat zijn er 2.264 meer dan op 1 januari 2012 en daarmee is de bevolking van de gemeente het afgelopen jaar met 1,2 procent gegroeid, iets minder dan de jaren ervoor. De voornaamste oorzaak van de groei is een groot vestigingsoverschot. Maar ook het geboorteoverschot is de laatste jaren hoger dan een jaar of 5 á 10 geleden; in 2012 zijn er in de gemeente 2.051 kinderen geboren en 1.382 mensen overleden, wat neerkomt op een geboorteoverschot van 669 - in de tabel 'natuurlijke aanwas'. Ten opzichte van voorgaande jaren zijn zowel de vestiging als het vertrek toegenomen. Er hebben zich in 2012 18.892 personen in Groningen gevestigd, terwijl 17.204 personen de gemeente verlieten.

Het aantal vertrekkers vertoont een stijgende trend. Dat komt vooral door de groeiende uitstroom van studenten die maar één of twee jaar hier blijven om te studeren, bijvoorbeeld alleen voor een master. Voor een deel zijn dit buitenlandse studenten. Het aantal vestigers is ook toegenomen. De laatste 10 jaar - van 2003 tot 2013 - is de bevolkingsomvang van de gemeente toegenomen met 19.345 inwoners, gemiddeld is dit dus een groei met bijna 2.000 inwoners per jaar.

Tabel 1 Bevolkingsontwikkeling, 2002-2012, Bron: DIA

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Inwoners op 1-1	177.298	179.329	180.747	180.908	181.845	182.739	184.431	187.197	190.028	193.189	195.453
natuurlijke aanwas	559	546	659	499	662	572	690	721	740	669	
vestiging	13.609	14.123	14.574	15.291	16.106	16.679	17.159	16.938	18.583	18.892	
vertrek	12.137	13.271	15.039	14.853	15.836	15.493	14.754	14.977	16.106	17.204	
migratiesaldo	1.472	852	-465	438	270	1.186	2.405	1.961	2.477	1.688	
verschil totaal (incl. correctie)	2.031	1.418	161	937	894	1.692	2.766	2.831	3.161	2.264	
Percentage groei	1,1	0,8	0,1	0,5	0,5	0,9	1,5	1,5	1,7	1,2	

Figuur 2 Ontwikkeling van de bevolking sinds 1985

■ 1.2 Bevolkingsopbouw

In figuur 1.2 is de opbouw van de bevolking van de gemeente Groningen van 2013 naar leeftijd en geslacht vergeleken met die van 2003. Peildatum is - net als bij de bevolkingsontwikkeling - weer 1 januari.

Groningen is een typische studentenstad: veel inwoners vallen onder de leeftijdsgroepen 20-24 en 25-29 jaar. Ook de leeftijdsgroep 15-19 jaar is ten opzichte van de jongere groepen goed vertegenwoordigd. Dit is al jaren zo, maar de laatste jaren is vooral het aantal inwoners in de groep 20-24 jaar sterk toegenomen door een groot aantal vestigers in die categorie.

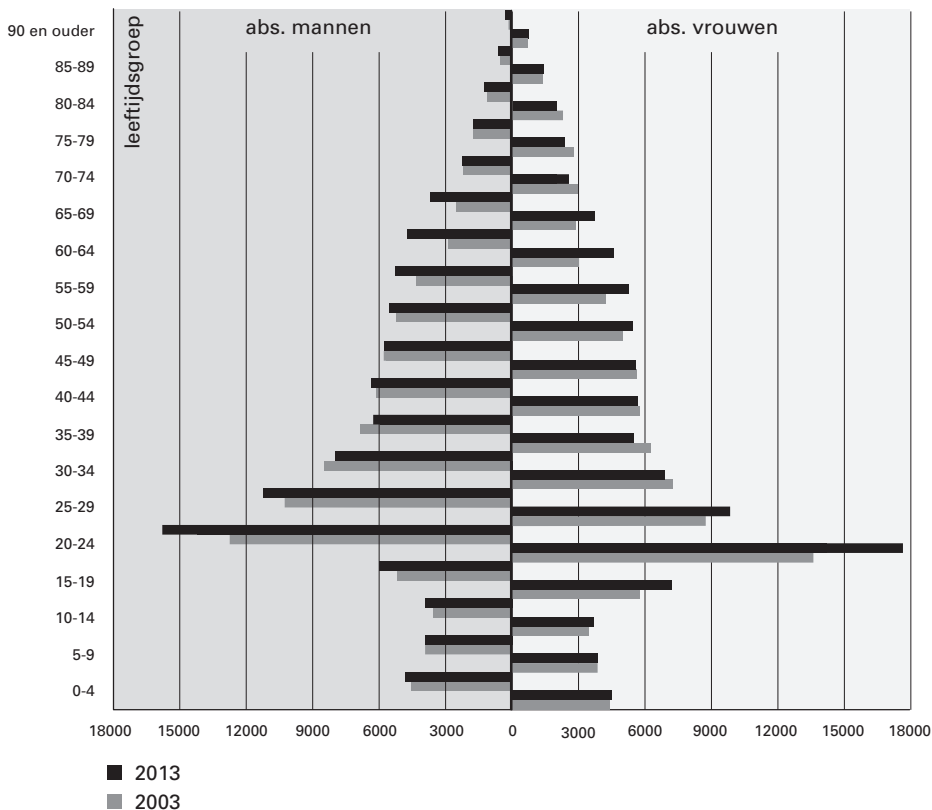
Er wonen er meer vrouwen dan mannen in de stad. Dit verschil wordt kleiner.

Het verschil vrouwen-mannen was 1 januari 2013 nog maar 0,8 procentpunt tegenover 1,2 procentpunt in 2003. Dit betekent in absolute aantallen: 1.453 minder mannen dan vrouwen in 2012. Naast meer vrouwen in de hogere leeftijdsgroepen zijn er in de gemeente vooral in de leeftijdsgroepen 15-19 jaar en 20-24 jaar meer vrouwen; er komen hier meer vrouwen dan mannen studeren. Dit zal te maken hebben met het feit dat er in Groningen veel studies gevolgd kunnen worden waar (net als overal in Nederland) relatief veel vrouwen voor kiezen. In de leeftijdsgroepen boven de 24 jaar is de situatie anders: aanmerkelijk meer mannen dan vrouwen. Oorzaak: mannen blijven na hun studie langer in de stad wonen dan vrouwen. Studenten

verlaten de stad onder andere omdat ze elders een baan gevonden hebben of omdat ze gaan samenwonen en om die reden buiten de stad een woning betrekken.

De meest opvallende verschillen tussen de bevolking van Groningen op 1 januari 2003 en op 1 januari 2013 zijn, naast de toename van de jonge vrouwen, de afname van de groepen 30-34 en 35-39 jaar en de toename in de groep 60-64 jaar en 65-69 jaar. Een oorzaak van de afname in de groep 30-34 jaar is een demografische. De leeftijdsgroep '30-39 jaar in 2011' is geboren tussen 1971 en 1980, een periode van afnemende vruchtbaarheid, resulterend in afnemende geboortegeneraties. In de toename van de groep 60-69 jaar zien we de babyboomgeneratie, geboren vlak na de Tweede Wereldoorlog terug. Hierover meer in de volgende paragraaf: Vergrijzing.

Figuur 3 Opbouw van de bevolking naar leeftijd en geslacht

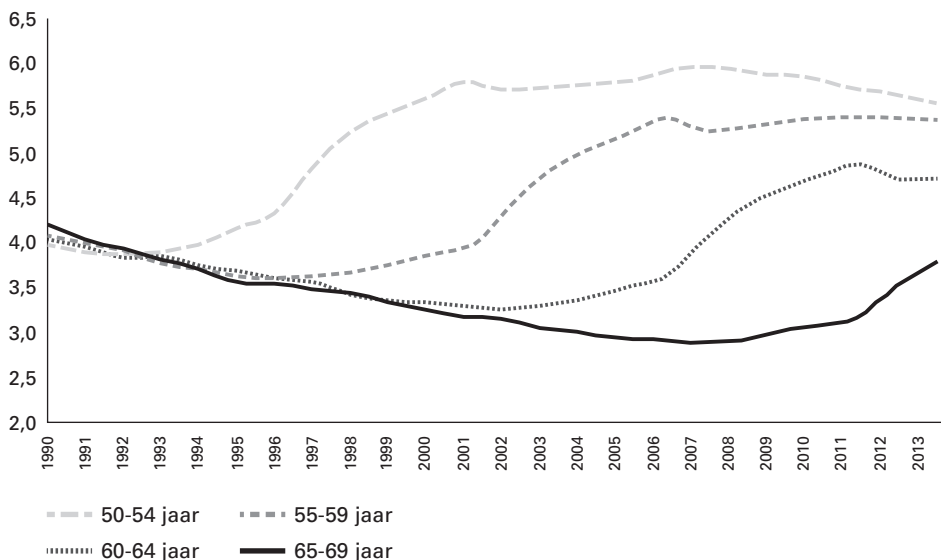

■ 1.2.1 Vergrijzing

In Nederland als geheel zal in de komende jaren de gemiddelde leeftijd van de bevolking toenemen. Dit als gevolg van zowel vergrijzing als ontgroening. De 'grijze druk' neemt de laatste jaren toe. Grijze druk is het demografische begrip dat de verhouding aangeeft tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar, de werkzame bevolking. Bovendien is er sprake van ontgroening: er worden al vanaf de 70'er jaren minder kinderen geboren dan vroeger. Als gevolg hiervan zal de groei van het arbeidsaanbod stagneren.

In figuur 1.3 is het aandeel 50-69 jarigen in de gemeente Groningen weergegeven. Het aantal 50-64 jarigen neemt ook hier sinds 1996 fors toe; de oorzaak hiervan is de al genoemde 'babyboom' (de generatie geboren kort na 1946). De leeftijdsgroepen volgen elkaar op in de grafiek: de groep die in 1996 50 werd, werd in 2001 55, in 2006 60 en in 2011 65, vorig jaar dus. Dit zien we in de grafiek terug als 'bobbels' in de lijn. De laatste twee jaar is - ook weer te zien in de grafiek - het aantal 60-64 jarigen afgenomen en het aantal 65-plussers toegenomen. De komende jaren zal het aantal 65-plussers nog verder toenemen; waarmee ook de grijze druk toeneemt. Binnen de gemeente Groningen niet zo snel als landelijk, omdat we een relatief grote - en nog steeds groeiende - groep 18-24 jarigen kennen, dankzij de Groningse universiteit en de hogescholen in de gemeente.

Figuur 4 Het aandeel 50-69 jarigen in de gemeente Groningen, 1990 – 2013

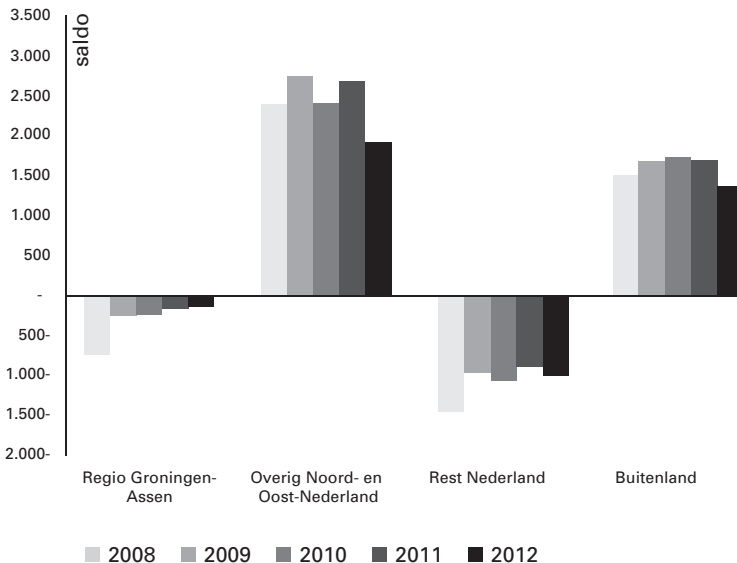

■ 1.3 Migratie

Migratie naar regio

In figuur 5 is het migratiesaldo per gebied aangegeven over de afgelopen vijf jaar. De regio Groningen-Assen is gelijk aan het gelijknamige Regiovisiegebied. De rest van het Noorden en Oosten is apart genomen omdat daar veel Groningse studenten vandaan komen. Het aantal personen dat zich in de gemeente vestigt vertoont de laatste paar jaar een sterk stijgende trend: van 16.700 in 2008 tot 18.900 in 2012. Het aantal vertrekkers steeg ook; tussen 2005 en 2010 schommelde dit aantal rond de 15.000, in 2011 vertrokken er ruim 16.000 personen en in 2012 ruim 17.000 personen. De stad Groningen verliest nog wel inwoners aan de regio Groningen-Assen, maar de laatste vier jaar wordt dat minder: het saldo kruipt richting nul. Mogelijke oorzaken voor het veranderende, iets minder negatieve saldo ten opzichte van de regio is dat er in de gemeente zelf de laatste jaren veel nieuwe huizen zijn opgeleverd. Met de rest van het land heeft de stad een negatief migratiesaldo. Ook voor dit saldo geldt: de laatste vier jaar is het wel beduidend minder negatief dan in de jaren ervoor. Het gunstigere saldo ten opzichte van de 'Rest van het land' kan worden veroorzaakt door het feit dat afgestudeerde Groningse studenten minder snel dan voorheen een baan elders krijgen en hier blijven hangen.

Figuur 5 Migratiesaldo met verschillende gebieden, 2008-2012

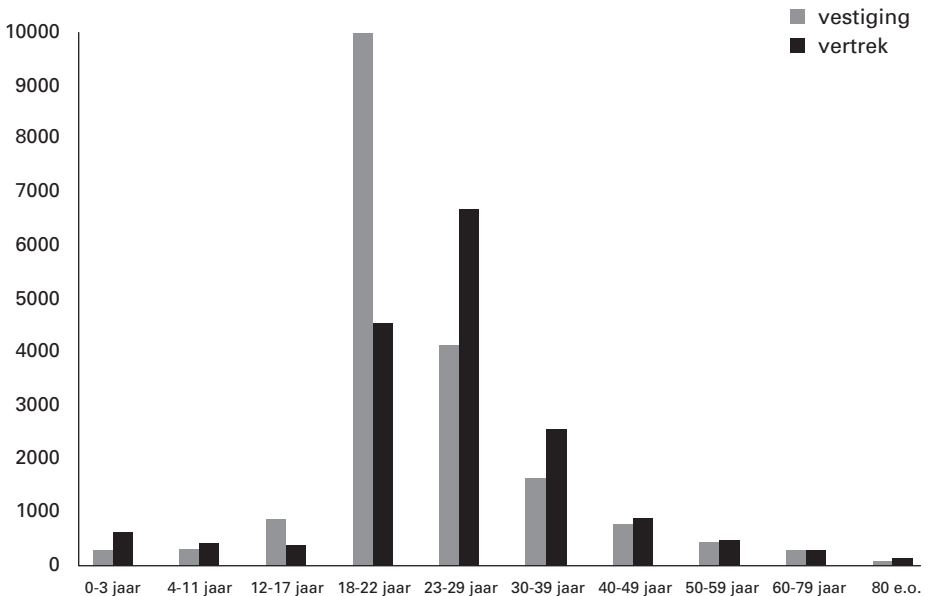

Met de 'Rest van het Noorden en het Oosten' en het 'Buitenland' is het saldo positief. Dit zijn de gebieden waar veel studenten vandaan komen om hier in Groningen te komen studeren. De toename van het positieve saldo met het buitenland is na de sterke groei de afgelopen paar jaar in 2012 wat minder groot. De oorzaak: na hun studie vertrekken de meeste buitenlandse studenten doorgaans weer en dat was het afgelopen jaar nog meer het geval dan voorheen.

Migratie naar leeftijd

In figuur 6 staat het migratiesaldo naar leeftijd. We zien duidelijk dat er een grote instroom is van 18-22 jarigen: de jonge mensen die kwamen studeren in de stad. In de leeftijdsgroep 23 – 29 jaar vertrekt een deel weer na het afstuderen. Deze aantallen zijn wel lager dan de instroom van 18-22 jarigen. Lang niet iedereen die hier komt studeren gaat na zijn of haar studie weer weg. Het vertrek van de 0-3 jarigen valt samen met het vertrek van 30-39 jarigen. Dit zijn kinderen en ouders van gezinnen die vertrekken uit de stad, vaak naar een gemeente in de omgeving.

Figuur 6 Migratie naar leeftijd, 2012

Zowel het aantal 18-22 jarigen dat zich vestigt als het aantal dat vertrekt is de laatste paar jaren toegenomen. Dit komt omdat steeds meer mensen maar voor een paar jaar in de stad komen wonen. Bijvoorbeeld om hier alleen een masteropleiding te doen, na een bachelor ergens anders. Of andersom: ze doen eerst hun bachelor hier en vertrekken dan om ergens anders hun master te doen. Voor een deel zijn dit buitenlandse studenten.

■ 1.4 Samenvatting

Het inwoneraantal van de gemeente Groningen is in 2012 met 2.264 gestegen. Het laatste jaar is de stijging minder groot dan in de jaren 2009 tot en met 2011. Het aantal studenten is het laatste jaar ook iets afgenomen. Het positieve migratiesaldo wordt voor het grootste deel veroorzaakt door een positief vestigingsoverschot. Het geboorteoverschot, de natuurlijke aanwas dus, was in 2012 iets lager dan voorgaande jaren, namelijk +669.

Het meest opvallend in de samenstelling van de bevolking is de afname van de groep 30-34 jarigen, terwijl het aandeel van de groepen 15-19 en 20-24 jaar juist toeneemt. Verder valt op dat het aantal vrouwen in de leeftijdsgroepen van 25 tot en met 59 jaar lager is dan het aantal mannen in die groep, terwijl dat in de jongere groep van 20-24 jaar juist andersom is. Oorzaak: na hun studie blijven de mannen langer in de stad dan de vrouwen. Verder zien we dat het begin van de babyboomgeneratie de 65-jarige leeftijd heeft bereikt en dat daarmee de grijze druk ook in Groningen toeneemt. De grijze druk neemt hier wel minder snel toe dan landelijk. Dit komt omdat bij ons ook de groep van 18-24 jaar - de studentenleeftijd - toeneemt.

Het migratiesaldo ten opzichte van het Noorden en Oosten van het land en het buitenland is positief; uit deze gebieden komen veel mensen naar de stad om te studeren. Ten opzichte van de regio Groningen-Assen is het saldo negatief. Dit komt onder meer omdat er in de gemeente de laatste jaren meer nieuwe woningen zijn opgeleverd. Met het westen van het land neemt het negatieve saldo af. Mogelijke oorzaak hiervoor is dat studenten na hun afstuderen minder snel dan in voorgaande jaren werk vinden en daardoor langer in de stad blijven wonen.

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

2 Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

Dit hoofdstuk schetst de stand van zaken met betrekking tot de arbeidsmarkt in de gemeente Groningen. Achtereenvolgens komen daarbij aan bod: de ontwikkeling van de werkloosheid binnen de gemeente, de werkgelegenheidsontwikkeling (per sector) en de verwachtingen voor de toekomst.

■ 2.1 Ontwikkeling van de werkloosheid

Het afgelopen jaar is het werkloosheidspercentage in de gemeente Groningen fors toegenomen: van 9,4 naar 13,5 procent. Vergelijkingen met landelijke cijfers zijn moeilijk te maken, omdat bij het samenstellen van die landelijke werkloosheidscijfers methodologische problemen zijn geconstateerd. Voor de oplossing van dit probleem is nog geen door alle Nederlandse gemeenten gevoerde strategie ontwikkeld. Aan het eind van dit hoofdstuk gaan we daar nader op in.

Netto participatie

De netto arbeidsparticipatie geeft aan welk deel van de bevolking tussen de 15 en 65 jaar een betaalde baan heeft van ten minste 12 uur per week. In de gemeente Groningen is dat 60,9 procent. In heel Nederland ligt dit percentage op 67,2. Overigens is het zo dat het aantal mensen met een betaalde baan niet alleen afhangt van de werkgelegenheid in een bepaald gebied, maar van tal van andere zaken. Zo geldt voor Groningen dat een relatief groot aantal jongeren (studenten!) tot 25 jaar helemaal niet op zoek is naar een betaalde baan (van 12 uur per week of meer). Om die reden is de bruto participatie vaak interessanter als het gaat om arbeidsmarktfragmenten.

Bruto participatie

Bij de bruto participatie wordt het aandeel van de bevolking dat wil werken – maar nog geen werk heeft – opgeteld bij het gedeelte dat al wel werkt. Daarmee valt de bruto participatie dus altijd hoger uit dan de netto. De bruto participatie vermenigvuldigd met het aantal inwoners tussen de 15 en 65 jaar levert de beroepsbevolking op. Als we het aantal werkzoekenden delen op deze totale beroepsbevolking krijgen we het werkloosheidspercentage in beeld. De netto- en bruto participatie van de afgelopen negen jaar staan vermeld in tabel 7.

Tabel 7 Bruto en netto arbeidsparticipatiegraden, Groningen en Nederland, 2004 tot en met 2012

Bron: CBS

Jaar	Bruto arbeidsparticipatie		Netto arbeidsparticipatie	
	Groningen	Nederland	Groningen	Nederland
2004	65,4	67,9	58,6	63,5
2005	63,3	68,1	56,7	63,7
2006	61,8	68,5	56,3	64,8
2007	69,5	69,8	63,6	66,6
2008	65,7	70,9	60,9	68,2
2009	65,3	71,2	60,2	67,8
2010	67,8	71,0	62,7	67,1
2011	66,6	71,1	60,3	67,2
2012	67,1	71,8	60,9	67,2

In de gemeente Groningen zijn zowel de netto- als de bruto participatie het afgelopen jaar gestegen. In de rest van het land is alleen de bruto participatie licht gestegen. Een stijging in de netto participatie betekent dat er meer mensen een baan hebben dan het jaar ervoor. Het verschil tussen bruto- en netto werkloosheid is in Groningen het afgelopen jaar ongeveer gelijk gebleven. Samenvattend komt het er in Groningen volgens het CBS op neer dat absoluut gezien meer mensen werk hebben dan vorig jaar.

■ 2.1.1 Profiel van de werkloosheid

In deze paragraaf delen we de werkloosheid in naar soort. Dit gebeurt op basis van geslacht, leeftijd (vijf leeftijdsklassen) en etnische achtergrond (Nederlands / niet-Nederlands). Voor elk van die groepen is een werkloosheidspercentage te berekenen; deze percentages zijn terug te vinden in tabel 8 op de volgende pagina.

Tabel 8 Werkloosheidspercentages gemeente Groningen naar geslacht, leeftijd en etnische achtergrond (2012) Bron: UWV, CBS, gemeente Groningen

	Leeftijd	Nederlands	Overig	Totaal
Mannen	15-24	6,7%	8,7%	7,2%
	25-34	10,6%	16,8%	12,3%
	35-45	13,4%	24,5%	16,1%
	45-54	16,0%	30,3%	19,1%
	55-64	13,6%	26,1%	16,0%
Vrouwen	15-24	6,8%	7,0%	6,8%
	25-34	10,4%	15,4%	11,8%
	35-44	12,7%	26,9%	16,3%
	45-54	13,0%	25,3%	15,5%
	55-64	14,6%	29,8%	17,4%

De leeftijdsgroep met het grootste aandeel werkzoekenden vorig jaar is de groep tussen de 35 en 55 jaar. Opvallend dit jaar is de relatief grote stijging van de werkloosheid onder de 55 tot 65 jarigen. Binnen groepen met een niet-Nederlandse achtergrond is het aandeel werkzoekenden al gauw twee keer zo hoog als bij de groepen met een Nederlandse achtergrond. Opmerkelijk in vergelijking met vorig jaar: onder de beroepsbevolking met een Nederlandse achtergrond zien we een snellere stijging van de werkloosheid dan bij de niet-Nederlandse groep. Ten opzichte van vorig jaar is de werkloosheid onder vrouwen (55-65 jaar) het sterkst gestegen: nu 17,4%, vorig jaar 11,9%. De groep niet-Nederlandse vrouwen tussen de 35 en 55 jaar is de enige groep waarbij de werkloosheid niet is gestegen ten opzichte van 2011.

Samengestelde effecten

De uitsplitsing naar bovengenoemde factoren maakt goed zichtbaar dat de werkloosheidsproblematiek bij bepaalde bevolkingsgroepen urgenter is dan bij andere. Zo geldt voor personen met een niet-Nederlandse achtergrond boven de 35 jaar dat gemiddeld genomen meer dan een kwart geen werk heeft. Ruim twee keer zoveel als dezelfde leeftijdsgroep met een Nederlandse achtergrond.

Net als vorig jaar is het verschil in werkloosheid tussen allochtone en autochtone vrouwen het grootst. Wel is het zo dat de werkloosheid onder niet-Nederlandse vrouwen nauwelijks nog toeneemt. Die onder vrouwen met een Nederlandse achtergrond wel: vooral bij de groep ouder dan 35 jaar.

Tabel 9 Rangorde werkloosheidspercentages Gemeente Groningen naar geslacht, leeftijd en etnische achtergrond. Bron: UWW, CBS, gemeente Groningen

2012	2011	Achtergrond	Geslacht	Leeftijd	Percentage	Lage opleiding	Aantal
1	(1)	niet - Ned	Man	45-54	30,3%	63,0%	567
2	(4)	niet - Ned	Vrouw	55-64	29,8%	68,0%	278
3	(2)	niet - Ned	Vrouw	35-44	26,9%	57,2%	573
4	(5)	niet - Ned	Man	55-64	26,1%	59,6%	359
5	(3)	niet - Ned	Vrouw	45-54	25,3%	62,5%	443
6	(6)	niet - Ned	Man	35-44	24,5%	62,7%	692
7	(8)	niet - Ned	Man	25-34	16,8%	57,4%	765
8	(9)	Nederlands	Man	45-54	16,0%	48,0%	1067
9	(7)	niet - Ned	Vrouw	25-34	15,4%	47,1%	611
10	(10)	Nederlands	Vrouw	55-64	14,6%	54,8%	598
11	(12)	Nederlands	Man	55-64	13,6%	50,9%	820
12	(11)	Nederlands	Man	35-44	13,4%	45,5%	1151
13	(14)	Nederlands	Vrouw	45-54	13,0%	51,3%	893
14	(13)	Nederlands	Vrouw	35-44	12,7%	39,4%	792
15	(15)	Nederlands	Man	25-34	10,6%	31,7%	1276
16	(17)	Nederlands	Vrouw	25-34	10,4%	26,8%	1017
17	(16)	niet - Ned	Man	15-24	8,7%	62,1%	182
18	(18)	niet - Ned	Vrouw	15-24	7,0%	50,0%	172
19	(20)	Nederlands	Vrouw	15-24	6,8%	30,1%	472
20	(19)	Nederlands	Man	15-24	6,7%	42,6%	432
gemiddeld						51%	

Rangorde

In tabel 9 worden de gegevens uit de vorige tabel in een andere volgorde gepresenteerd, waarbij de groep met het hoogste werkloosheidspercentage bovenaan staat. Bovendien is de rangorde van vorig jaar meegenomen. Dit om te kijken hoe de verschillende categorieën zich ten opzichte van elkaar ontwikkelen. Ook de absolute aantallen werkzoekenden per groep zijn meegenomen. In de kolom 'Lage opleiding' staat het percentage vermeld binnen de bijbehorende categorie met een lage opleiding (maximaal VMBO / MBO1). Gerekend over alle werkzoekenden heeft 51% een lage opleiding.

In eerste instantie lijkt er weinig veranderd ten opzichte van vorig jaar. Net als vorig jaar zijn het vooral de groepen met een niet-Nederlandse achtergrond (niet -Ned) waar

de werkloosheid hoog is. Voor groepen die dit jaar hoger op de lijst staan dan vorig jaar geldt dat ze relatief meer last hebben van een toenemende werkloosheid Net als vorig jaar zijn het vooral de ouderen die op zoek zijn naar werk.

De helft van alle werkzoekenden (51%) is laag opgeleid (maximaal VMBO / MBO1). Voor de groepen met de hoogste werkloosheid geldt dat die werkzoekenden vaker een lagere opleiding hebben. Zo geldt voor de top zeven met het hoogste werkloosheidspercentage dat ongeveer zestig procent van de werkzoekenden een lage opleiding heeft. Voor niet-Nederlandse werkzoekenden geldt dat minimaal de helft laag opgeleid is. Voor werkzoekenden met een Nederlandse achtergrond is dat minder: ruim een derde. In totaliteit zien we meer werkzoekenden met een lagere opleiding dan vorig jaar. Er zijn relatief weinig niet-Nederlandse werkzoekenden in de leeftijd 15-24. Zij zijn vaker laag opgeleid dan werkzoekende leeftijdsgenoten met een Nederlandse achtergrond.

Absoluut gezien vinden we de meeste werklozen onder mannen met een Nederlandse achtergrond, in de leeftijdscategorieën 25-34 (1276), 35-44 (1151) en 45-54 (1067).

■ 2.1.2 Samenvatting

De werkloosheid in de gemeente Groningen is het afgelopen jaar flink gestegen en heeft nu het niveau van 13,5% bereikt. Het gaat hierbij om ruim 13.000 werklozen in de stad; met 'werkloos' wordt hier bedoeld: niet werkend, werkzoekend. De stijgende werkloosheid treft alle bevolkingsgroepen in de stad, behalve die van niet-Nederlandse vrouwen. Daar blijft de werkloosheid op hetzelfde (overigens hoge) niveau steken. De helft van alle werkzoekenden is laag opgeleid.

Leeftijd (35+) en etnische achtergrond (niet-Nederlands) zijn belangrijke voorspellers als het gaat om werkloosheid. De werkloosheid onder stadjs met een niet-Nederlandse achtergrond ligt ongeveer twee keer zo hoog als bij groepen met een Nederlandse achtergrond.

■ 2.1.3 Het bepalen van werkloosheidspercentages

De afgelopen twee jaar zien we in toenemende mate dat bijstandsgerechtigden niet meer staan ingeschreven bij het UWV als ze die inschrijving hebben moeten verlengen. Dit doet zich niet alleen voor in de gemeente Groningen, maar ook in veel andere gemeenten.

Werkloosheidscijfers die zijn gebaseerd op deze inschrijvingen bij het UWV, geven dus een te positief beeld: een onderschatting van het reële werkloosheidspercentage. In de gemeente Groningen zijn acties in gang gezet om de inschrijving door bijstandsgerechtigden bij het UWV te herstellen. Landelijk wordt gewerkt aan een structurele oplossing om meer realistische werkloosheidspercentages te presenteren. Eén van de mogelijkheden is het combineren van gegevens van UWV en gemeente. Dat hebben we voor deze rapportage ook gedaan met niet werkende werkzoekenden van het UWV en bijstandsgerechtigden met arbeidsplicht van de gemeente.

2.2 Arbeid

■ 2.2.1 Werkgelegenheidsontwikkeling

Jaarlijks houden we bij bedrijven en instellingen in de gemeente Groningen een enquête naar de werkgelegenheid. De enquête is op vestigingsniveau. In deze enquête stellen we onder meer vragen over het aantal arbeidsplaatsen en de hoofdactiviteit van de vestiging. We vragen ook naar de verwachtingen voor de toekomst, wat betreft werkgelegenheid.

Het bestand vullen we elk jaar met terugwerkende kracht aan met gegevens van nieuw gevestigde bedrijven en bedrijven die niet meer hier gevestigd zijn, bijvoorbeeld omdat ze verhuisd zijn. Dit betekent dat de cijfers in deze editie van Groningen Economisch Bekeken niet goed vergeleken kunnen worden met die in vorige edities.

In tabel 10 staan de kerncijfers van de werkgelegenheid in de gemeente Groningen over de afgelopen 5 jaar, de peildatum is steeds 1 april. Op 1 april 2012 telde de gemeente 135.537 arbeidsplaatsen. Deze arbeidsplaatsen zijn verdeeld over 15.909 vestigingen.

Onder de 135.537 arbeidsplaatsen werden er 4.838 ingevuld door uitzendkrachten. Tussen 1 april 2011 en 1 april 2012 is het aantal arbeidsplaatsen met 364 afgenomen, een daling met 0,3 procent. Dit na een afname in 2010 en een groei in 2011. Het aantal voltijds arbeidsplaatsen (in dit onderzoek is dat: 12 uur of meer per week) is sterker afgenomen dan het totaal aantal arbeidsplaatsen. Met 1.200 ofwel 1,1 procent. Het aantal parttime arbeidsplaatsen (minder dan 12 uur per week) is toegenomen met 900, een groei van 4 procent.

Tabel 10 Kerncijfers van de werkgelegenheid op 1 april, 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012	ontwikkeling 2011-2012	
						abs.	perc.
werkzame personen							
vast personeel	125.622	128.879	128.172	131.003	130.699	-304	-0,2
uitzendkrachten	5.154	4.850	4.355	4.898	4.838	-60	-1,2
totaal werkzame personen	130.776	133.729	132.527	135.901	135.537	-364	-0,3
ontwikkeling werkzame personen (%)	2,4	2,3	-0,9	2,5	-0,3		
vestigingen							
0- vestigingen	452	501	683	755	698	-57	-7,5
vestigingen met betaalde krachten	12.286	13.098	13.800	14.568	15.211	643	4,4
totaal vestigingen	12.738	13.599	14.483	15.323	15.909	586	3,8
ontwikkeling vestigingen (%)	4,6	6,8	6,5	5,8	3,8		

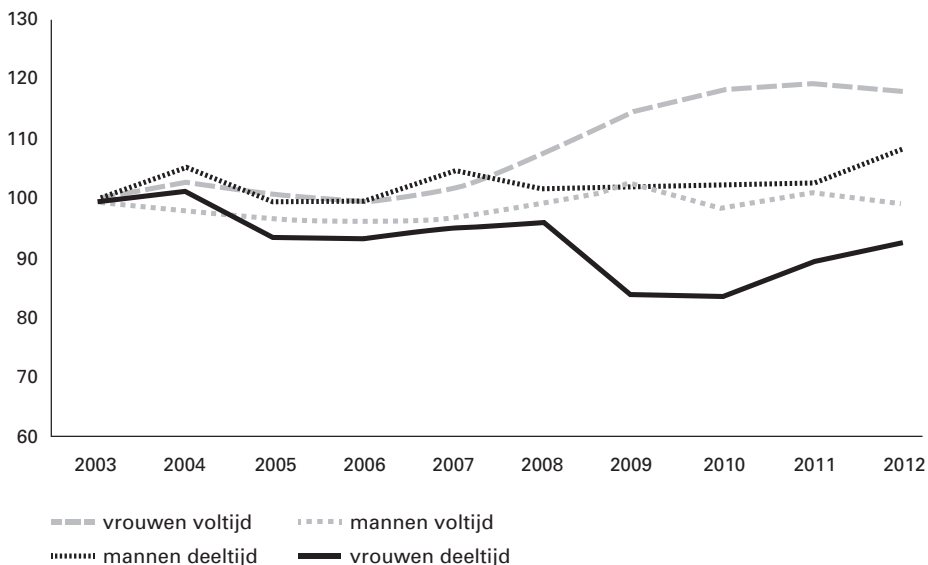
Het aantal vestigingen neemt al jaren toe. In 2012 is vooral het aantal eenmanszaken toegenomen.

De ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen verschilt per sector. De bouw laat een daling zien; in de industrie neemt de werkgelegenheid toe. Ook de handel en de horeca vertonen een stijging. De stijging van de werkgelegenheid in de handel vindt vooral plaats in de groothandel. Er heeft zich in Groningen onder andere een nieuwe groothandel in verwarmingsapparaten gevestigd. In de categorie 'zakelijke dienstverlening' vinden zoals elk jaar grote schommelingen in personeelsaantallen plaats in de schoonmaak, beveiliging en de callcenters.

Dit jaar is er meer werkgelegenheid in de schoonmaak en de callcenters; tegenover een daling van de werkgelegenheid in de beveiligingssector. Bij de dagbladen zijn de activiteiten geconcentreerd in Leeuwarden, wat in Groningen een daling van de werkgelegenheid teweeg heeft gebracht. Binnen de gezondheidszorg en welzijnszorg is er een stijging van de werkgelegenheid bij de beide grote ziekenhuizen en de verpleeghuizen, maar een sterke daling in de thuiszorg.

Van de arbeidsplaatsen in de gemeente Groningen is in 2012 83 procent voltijd (meer dan 12 uren per week). Dit is een lager percentage dan in 2011. Het afgelopen jaar is het aantal voltijdbanen vervuld door mannen met 1,4 procent afgenomen (zie figuur 12). Het aantal in voltijd werkende vrouwen is ook afgenomen, maar minder, met 0,7 procent.

Figuur 12 Aantal werkzame personen naar arbeidsduur (voltijd of deeltijd) en geslacht

Het aantal in voltijd werkende mannen is nog wel groter dan het aantal in voltijd werkende vrouwen: 58.800 mannen tegenover 49.500 vrouwen. Het aantal vrouwen dat 12 uur of meer per week werkt neemt al jaren toe ten opzichte van de mannen. Het aantal deeltijdwerkers is veel kleiner: 9.600 mannen en 12.800 vrouwen. Wel neemt dit aantal weer toe, na een afname in 2008 en 2009. Het aantal ingeleende uitzendkrachten is tussen 2011 en 2012 iets gedaald. Dit aantal is - na een dip in 2010 - nu ruim 4.800.

Groningen vergeleken

In tabel 11 wordt Groningen vergeleken met andere grote en middelgrote gemeenten en met de regio Groningen-Assen.

Uit het aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners blijkt het belang van de gemeente als regionaal (economisch) centrum. Een hoog aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners duidt er op dat veel personen die buiten de gemeente wonen, in de gemeente werken. Dit is in Groningen het geval, nog meer dan bij de meeste overige grote gemeenten in Nederland. Haarlemmermeer kent het hoogste aantal arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners; niet toevallig, omdat in deze gemeente luchthaven Schiphol is gevestigd. Over het jaar 2011-2012 kende Nederland als geheel een afname van 0,7 procent van de werkgelegenheid. Er zijn grote verschillen in de

Tabel 11 Groningen in vergelijking met andere grote en middelgrote gemeenten, de regio Groningen-Assen en Nederland als geheel Bron: Vestigingenregister, LISA

Gemeente	werkzame personen		ontwikkeling 2011-2012			
	2010	2011	2012	absoluut	%	banen per 1000 inwoners
Haarlemmermeer	122.670	124.880	124.970	90	0,1	869
Zwolle	85.630	87.820	88.980	1.160	1,4	732
Utrecht	223.640	228.420	231.500	3.080	1,5	732
Groningen	132.527	135.901	135.537	-364	-0,3	702
Leeuwarden	65.510	65.730	66.080	350	0,5	693
Amsterdam	531.640	546.330	542.940	-3.390	-0,7	688
Eindhoven	145.310	148.010	147.950	-60	0,0	681
Arnhem	101.630	101.430	100.490	-940	-1,0	673
's-Hertogenbosch	96.860	96.260	95.240	-1.020	-1,0	671
Nijmegen	97.400	99.480	99.350	-130	-0,1	601
Maastricht	73.320	73.380	71.620	-1.760	-2,4	592
Breda	101.850	105.090	102.190	-2.900	-3,0	579
Assen	36.100	35.870	35.680	-190	-0,6	531
Tilburg	111.810	112.590	110.050	-2.540	-2,4	530
Rotterdam	325.360	327.640	324.740	-2.900	-0,9	527
Den Haag	263.510	260.150	255.290	-4.860	-1,9	510
Enschede	77.780	80.630	80.230	-400	-0,5	507
NEDERLAND	8.041.620	8.141.700	8.084.740	-56.960	-0,7	483
Emmen	48.680	48.140	48.480	340	0,7	445
Haarlem	66.680	65.550	65.780	230	0,3	433
Almere	80.840	82.100	82.060	-40	-0,1	425
overig regio Groningen-Assen	73.650	75.330	74.670	-660	-0,9	369

ontwikkeling per gemeente. Groningen doet het met 0,3 procent afname iets minder slecht dan het landelijk gemiddelde.

De structuur van de Groningse werkgelegenheid vergeleken met Nederland

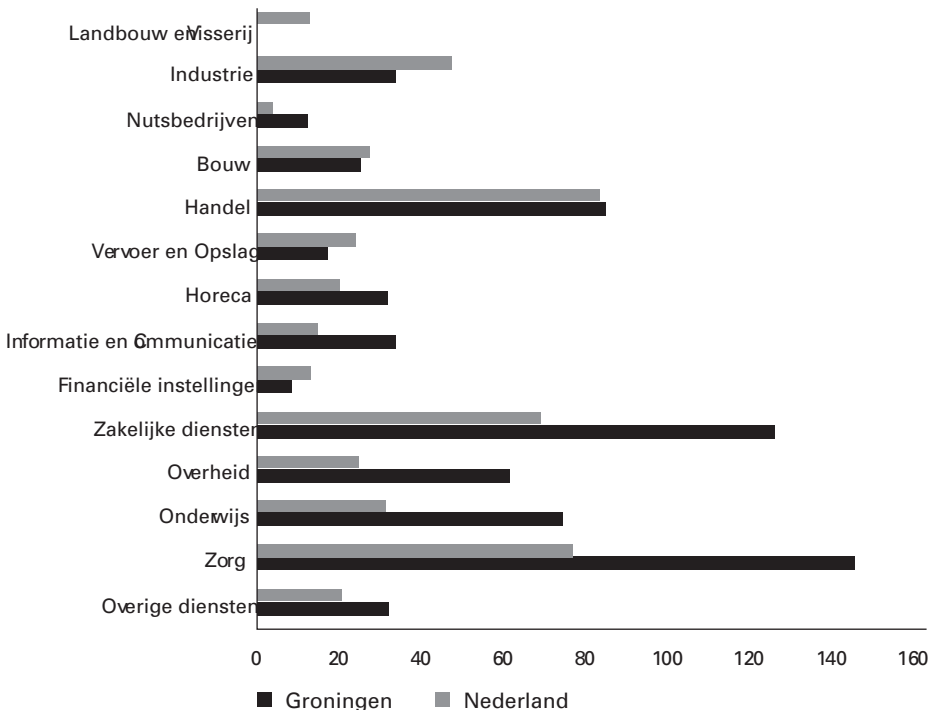
De structuur van de werkgelegenheid in Groningen is heel anders dan die in Nederland als geheel. Groningen is een dienstenstad: 89 procent van de werkgelegenheid is in Groningen geconcentreerd in de dienstensectoren, tegenover 81 procent in Nederland als geheel. In zowel Groningen als Nederland is het totaalpercentage van de gezamenlijke sectoren 'Diensten' licht gestegen. In figuur 13 wordt de structuur

van de werkgelegenheid in Groningen met Nederland vergeleken.

De sectoren met relatief veel werkgelegenheid in Groningen zijn de sectoren zorg en de zakelijke dienstverlening. De dienstverlening heeft in Groningen een verzorgende functie voor de omgeving. De sector zorg telt 147 werkzame personen per 1.000 inwoners, de zakelijke dienstverlening 128. Landelijk zijn de aantallen voor deze sectoren veel lager: respectievelijk 78 en 70. De grootste sector landelijk is de handel met 85 werkzame personen per 1.000 inwoners. In Groningen komt deze sector pas op de derde plaats met 86 werkzame personen per 1.000 inwoners, dat is net iets meer dan landelijk.

De overheid is binnen Groningen oververtegenwoordigd omdat in de overheidssector naast de lokale ook veel provinciale en landelijke diensten binnen de stad Groningen zijn geconcentreerd. Voor het onderwijs geldt hetzelfde: een oververtegenwoordiging dankzij de Rijksuniversiteit. Ook de horeca is in Groningen oververtegenwoordigd, onder andere door de aanwezigheid van veel studenten.

Figuur 13 De structuur van de werkgelegenheid in Groningen vergeleken met die in Nederland als geheel, aantal werkzame personen per 1.000 inwoners in 2012 per sector

In een aantal sectoren is veel werkgelegenheid in Groningen geregistreerd, terwijl een groot deel van de werknemers buiten de gemeente werkt. Dit geldt vooral voor de thuiszorg. Het omgekeerde is in de bouw het geval: veel bouwbedrijven die op projecten binnen de gemeente werken, zijn buiten de gemeente gevestigd. Deze twee factoren zorgen voor een enigszins vertekend beeld van de spreiding van de werkgelegenheid binnen de regio.

■ 2.2.2 De Groningse werkgelegenheid per sector

In tabel 14 staat het totale aantal arbeidsplaatsen per sector weergegeven.

Ontwikkelingen in de diverse sectoren

Industrie, Nutsbedrijven en Bouw

De werkgelegenheid in de Industrie vertoonde tot 2010 een daling; de laatste twee jaar is de werkgelegenheid in de industrie toegenomen. De toename vond plaats in de metaalsector. Nutsbedrijven zijn organisaties met veel medewerkers. Door reorganisaties, fusies en administratieve wijzigingen in de notatie van personeel vinden er grote fluctuaties in de personeelsaantallen plaats. De laatste jaren pakt dit gunstig voor de werkgelegenheid in Groningen uit. In de Bouw werken 5.030 personen. De Bouw heeft last van de economische crisis, daardoor neemt de werkgelegenheid in de bouw af. In de Bouw wordt veel vanuit vestigingen gewerkt, niet op de vestigingen zelf. Binnen de gemeente werken ook veel mensen in de bouw, in dienst van bedrijven die buiten de stad zijn gevestigd.

Handel en Horeca

De Handel, en vooral de Horeca zijn binnen de gemeente Groningen relatief goed vertegenwoordigd. Bij de Horeca komt dit door de aanwezigheid van veel studenten, die relatief veel gebruik maken van de horecasector. Bij de Horeca is er een stijging van het aantal werkzame personen.

Binnen de detailhandel daalt het aantal vestigingen. Wel is er al jarenlang groei bij de supermarkten, onder meer veroorzaakt door de groeiende bevolking. De detailhandel via internet kende een aantal jaar een grote groei. Het laatste jaar is er geen groei meer in het aantal vestigingen, nog wel in het aantal werkzame personen.

Commerciële dienstverlening

De Commerciële dienstverlening omvat diverse groepen bedrijven: van adviesbureaus, reisorganisaties en onroerend goed tot beveiliging, schoonmaak en call centers. De laatste drie groepen kennen grote fluctuaties in personeelsaantallen. Zo kende het

Tabel 14 Aantal arbeidsplaatsen per sector, 2006- 2011

	2007	2009	2011	2012	ontwikkeling	Aantal vestigingen 2012
A/B Landbouw/Delfstoffenwinning	103	105	108	97	-11	49
C Industrie	7.153	6.796	6.453	6.688	235	518
D/E Nutsbedrijven	2.137	2.452	2.488	2.510	22	29
F Bouw	5.679	5.765	5.254	5.030	-224	804
G Handel	15.536	15.932	16.338	16.617	279	2.491
H Vervoer en opslag	3.521	3.444	3.504	3.531	27	295
I Horeca	5.688	6.002	6.159	6.324	165	738
J Informatie en communicatie	7.258	7.388	7.089	6.678	-411	1.351
K Financiële instellingen	2.245	1.858	1.790	1.778	-12	164
L Onroerend goed	1.316	1.257	1.258	1.249	-9	239
M Advisering en onderzoek	8.536	9.922	10.066	10.040	-26	3.297
N Overige zakelijke dienstverlening	13.103	13.507	13.272	13.425	153	691
O/T Overheid	11.325	11.678	11.888	12.066	178	71
P Onderwijs	12.668	13.694	14.614	14.648	34	917
Q Gezondheids- en welzijnszorg	26.219	27.657	29.178	28.463	-715	1.851
R Cultuur, sport en recreatie	3.144	3.476	3.732	3.704	-28	1.584
S Overige dienstverlening	1.982	2.796	2.710	2.689	-21	820
totaal	127.613	133.729	135.901	135.537	-364	15.909

afgelopen jaar de sector beveiliging een afname van het aantal werkzame personen van ruim 200, de schoonmaak een toename van 250 en de 'Overige zakelijke dienstverlening' - waar de call centers onder vallen - een toename van bijna 300 werkzame personen.

De financiële instellingen hebben jaren een afname van het personeel gekend door verhuizing naar andere steden binnen het Noorden, met name Zwolle en Leeuwarden. De laatste twee jaar is het aantal werkzame personen nagenoeg gelijk gebleven. Bij de arbeidsbemiddeling en uitzendbureaus is er het afgelopen jaar een afname in personeel geweest. Bij de afdelingen beveiliging en schoonmaak zijn jaarlijks veel wisselingen in personeel. Tussen 2011 en 2012 is er een toename geweest bij de schoonmaak en een afname bij de beveiliging.

Overheid en onderwijs

De 'Overheid' omvat het openbare bestuur en alle overheidsdiensten zoals politie en brandweer, de rechtspraak en de verplichte sociale verzekeringen. De werkgelegenheid bij de overheid is toegenomen door een toename bij Belastingen. Bij het Onderwijs werken in Groningen veel mensen. Het laatste jaar is de werkgelegenheid in het onderwijs als totaal gelijk gebleven. Binnen het onderwijs

is er sprake van afname bij het voortgezet onderwijs en toename bij het hoger onderwijs en het overig onderwijs, zowel in aantal vestigingen als in werkgelegenheid. Onder 'Overig onderwijs' valt onder meer studiebegeleiding, cultureel onderwijs en sportonderwijs en autorijscholen. Al deze vormen van onderwijs laten een groei zien.

Gezondheidszorg en welzijn

De sector 'Gezondheidszorg en welzijn' is met 28.500 arbeidsplaatsen de grootste sector in de gemeente. De sector valt uiteen in de gezondheidszorg (exclusief diergeneeskunde) met 19.000 arbeidsplaatsen en welzijn met 9.500 arbeidsplaatsen. De gezondheidszorg heeft jarenlang een groei doorgemaakt; deze groei was er afgelopen jaar niet. Alleen de ziekenhuizen kennen nog een groei. Het aantal arbeidsplaatsen in de welzijnszorg is het laatste jaar afgenomen met 850 arbeidsplaatsen. Dit wordt veroorzaakt door reorganisaties en lagere budgetten in de thuiszorg. Veroorzaakt door reorganisaties in de thuiszorg en door minder werk (als gevolg van minder budget).

De Overige dienstverlening

'Overige dienstverlening' omvat de sectie cultuur, sport en recreatie en een restgroep met levensbeschouwelijke en politieke organisaties, reparatie, sociale werkvoorziening, wellness en de uitvaartbranche. De sociale werkvoorziening zorgt voor de meeste werkgelegenheid en ook de grootste fluctuaties binnen deze groep. Het laatste jaar is de werkgelegenheid in de sociale werkvoorziening met 160 afgenomen. De sectie, sport, cultuur en recreatie komt verderop in de tekst aan de orde bij 'Leisure'.

■ 2.2.3 De topsectoren

Sinds 2010 werkt de gemeente Groningen met het economische beleidsprogramma G-kracht. Met dit programma zetten we in op drie deelprogramma's: Groningen Piekt, Gastvrij Groningen en Bedrijvig Groningen.

Met Groningen piekt stimuleren we de kenniseconomie via de sectoren Healthy ageing en Energie. De ICT-sector is daarbij ondersteunend. In Gastvrij Groningen zorgen we voor een aantrekkelijke binnenstad waarin ruimte is voor talent. Via Bedrijvig Groningen zorgen we voor de juiste vestigingslocaties en faciliteren we het bedrijfsleven. Daarnaast staat de creatieve sector volop in de belangstelling.

Healthy ageing

Met 21.541 werkzame personen is Healthy ageing de grootste topsector in Groningen. De werkgelegenheid in de ziekenhuizen en de verpleeghuizen groeit; de sector als geheel laat een daling zien. Dit komt door een grote teruggang van het

aantal arbeidsplaatsen in de thuiszorg en een geringe afname bij de preventieve gezondheidszorg. De overige branches zijn vrij stabiel wat werkgelegenheid betreft.

In vergelijking met andere grote en middelgrote steden heeft Groningen relatief veel banen in de gezondheidszorg en in het welzijn. Alleen Leiden en Nijmegen hebben naar verhouding meer banen in deze sectoren.

Tabel 15 Werkgelegenheidsontwikkelingsector healthy aging

	2010	2011	2012	ontwikkeling 2011-2012	%	Aantal vestigingen 2012
Life sciences	172	207	194	-13	-6,3%	46
Food & Nutricion	492	547	559	12	2,2%	37
Medical Technology	869	892	894	2	0,2%	75
Care & Cure	18.418	18.575	17.904	-671	-3,6%	112
Healthy lifestyle	2.184	2.135	1.990	-145	-6,8%	99
totaal	22.135	22.356	21.541	-815	-3,6%	369

Energie

De sector Energie omvat bedrijven die zich bezighouden met (duurzame) energie en afvalverwerking. Vaak zijn dit kleine bedrijven die actief zijn in een adviserende rol. De grote bedrijven (zoals de Gasunie) bevinden zich in de subgroep 'Energieleveranciers'. In de sector Energie neemt het aantal arbeidsplaatsen toe.

Tabel 16 Werkgelegenheidsontwikkelingsector Energie

	2010	2011	2012	ontwikkeling 2011-2012	%	Aantal vestigingen 2012
Energietechnische productie	293	302	324	22	7,3%	6
Energietechnische installatie	767	723	710	-13	-1,8%	33
Energie adviseurs	1.442	1.357	1.378	21	1,5%	280
Energieleveranciers	1.904	2.018	2.036	18	0,9%	28
Afvalbeheer	359	329	321	-8	-2,4%	17
totaal	4765	4729	4769	40	0,8%	364

De ICT

Het aantal werkzame personen in de ICT schommelt rond de 9.000. Binnen de ICT is 'computerservice en informatietechnologie' de grootste groep. Het gaat hier om

dienstverlenende ICT bedrijven, zoals ATOS en VCD. Deze groep bedrijven heeft minder opdrachten in deze economisch mindere tijd. De callcenters zijn met 13 vestigingen ook onderdeel van deze sector.

Het aantal werkzame personen wisselde bij de callcenters de afgelopen 10 jaar tussen de 2.400 en 3.800. In 2012 nam het aantal arbeidsplaatsen in callcenters toe. De fluctuaties binnen deze branche hebben niet te maken met de economische crisis maar meer met de sector zelf; de callcentersector werkt met een grote flexibele schil van mensen en is afhankelijk van opdrachten.

Tabel 17 Werkgelegenheidsontwikkeling ICT

	2010	2011	2012	ontwikkeling 2011-2012	%	Aantal vestigingen 2012
Productie van computers en div. apparaten	12	11	9	-2	-18,2%	7
Handel in computers	261	254	236	-18	-7,1%	40
Telecommunicatie	857	808	770	-38	-4,7%	22
Computerservice en informatietechnologie	4.733	4.840	4.690	-150	-3,1%	1.045
Reparatie van computers	23	23	22	-1	-4,3%	20
uitgeverijen van software	2	2	2	0	0,0%	1
Markt & opinie-onderzoeksbureaus	503	517	616	99	19,1%	95
Call centers	2.833	2.460	2.724	264	10,7%	13
totaal	9.224	8.915	9.069	154	1,7%	1.243

Creatief Groningen

De creatieve sector bestaat uit de deelgroepen 'Kunsten', 'Media en entertainment' en 'Creatieve zakelijke dienstverlening'. De werkgelegenheid in de creatieve sector schommelt rond de 6.300 werkzame personen.

Tabel 18 Werkgelegenheid in de creatieve sector Bron: O&S Groningen (Vestingenregister)

sector ¹⁾	2010	2011	2012	ontwikkeling 2011-2012	%	Aantal vestigingen 2012
	arbeidsplaatsen					
Kunsten	2.432	2.617	2.740	123	4,7	1.528
Media en entertain- ment	1.655	1.772	1.552	-220	-12,4	556
Creatieve zakelijke dienstverlening	1.679	1.712	1.673	-39	-2,3	879
totaal	5.766	6.101	5.965	-136	-2,2	2.963

1) definitie CBS/TNO

Gastvrij Groningen: Leisure

‘Leisure’ is de verzamelnaam voor horeca, cultuur, sport en toerisme. Als indicator voor ‘Gastvrij Groningen’ gebruiken we de werkgelegenheidsontwikkeling in de leisure. De groei in arbeidsplaatsen het laatste jaar vond plaats in de horeca. Dit is ook de grootste branche binnen Leisure. De grootste daling in arbeidsplaatsen vond plaats bij de verschillende Groningse musea. Per saldo was de ontwikkeling positief: de werkgelegenheid is in deze branche met 1 procent gegroeid.

Tabel 19 Ontwikkeling van de werkgelegenheid in de Leisure

	2010	2011	2012	ontwikkeling 2011-2012	%	Aantal vestigingen 2012
Logies	490	509	513	4	0,8%	54
Horeca	4.555	5.076	5.253	171	3,4%	567
Personenvervoer	574	587	573	2	0,4%	63
Reisorganisaties	382	380	409	14	3,5%	74
Industrie (bouw schepen/ interieurbouw)	234	202	208	12	6,1%	57
Groothandel recreatie	2	1	2	1	100,0%	2
Detailhandel (reis/foto/ kampeer/sport)	266	240	221	-19	-7,9%	45
Waterrecreatie	5	7	15	8	114,3%	13
Beurzen	30	23	35	3	9,4%	14
Film/Theater	329	401	423	-28	-6,2%	11
Musea+	164	177	144	-32	-18,2%	26
Sport	798	811	799	-4	-0,5%	103
Overig	611	609	551	-40	-6,8%	121
totaal	8440	9.023	9.146	92	1,0%	1.150

Groningen Kennisstad

Als indicator voor de kennisinstellingen binnen de gemeente nemen we de werkgelegenheid bij het universitaire en hoger onderwijs in de gemeente. Dit wil niet zeggen dat dat de enige kennisinstellingen in de stad zijn. De toename bij het universitair onderwijs tussen 2010 en 2011 is voor een deel te danken aan de verhuizing van een faculteit van de universiteit van Haren naar Groningen. De aansluiting van het onderwijs bij de arbeidsmarkt komt aan de orde in hoofdstuk 4.

Tabel 20 Werkgelegenheid bij het hoger- en universitair onderwijs

	2010	2011	2012	ontwikkeling 2011-2012	%	Aantal vestigingen 2012
Hoger beroepsonderwijs	2.752	2.794	2.934	140	5,0%	27
Wetenschappelijk onderwijs	4.668	5.135	5.068	-67	-1,3%	41
totaal	7.420	7.929	8.002	73	0,9%	68

■ 2.2.4 Bedrijvig Groningen

Met dit programma faciliteert de gemeente Groningen bestaande bedrijven en instellingen. Dit gebeurt door het verlenen van diensten op maat, het revitaliseren van werklocaties ('Terreinwinst'), het stimuleren van starters, wijk economie, microfinanciering en het bij elkaar brengen van creativiteit en ondernemerschap.

In dit stuk bekijken we de werkgelegenheidsontwikkeling op kantoorlocaties en bedrijventerreinen. Tabel 21 laat de werkgelegenheidsontwikkeling zien op de kantoorlocaties, tabel 22 voor bedrijventerreinen.

Meer dan de helft van de werkgelegenheid in de gemeente Groningen is geconcentreerd op bedrijventerreinen of kantoorlocaties.

Bij de kantoorlocaties als totaal zien we een toename van de werkgelegenheid. Deze toename is het grootst op de locaties Europapark, Van Swieten en Zernike. Het Martini Trade Park vertoont al een aantal jaren een afname van de werkgelegenheid.

Van de werkgelegenheid op de bedrijventerreinen concentreert 62 procent zich in het gebied Zuidoost, op diverse locaties in dat deel van de gemeente. Binnen het gebied Zuidoost groeit de werkgelegenheid nog steeds in het nieuwe deelgebied Eemspoort. Ook het terrein Peizerweg kende het afgelopen jaar een forse groei.

Tabel 21 Werkgelegenheid op kantorenlocaties

gebied	2011		2012		ontwikkeling	
	vest.	wzp	vest.	wzp	vest	wzp
Van Swieten	153	7.184	154	7.499	1	315
Stationsgebied	63	4.641	62	4.603	-1	-38
Martini Trade Park	95	2.769	80	2.517	-15	-252
Kempensberg	23	2.205	24	2.243	1	38
Europapark	173	3.898	192	4.169	19	271
Hunzepark	16	770	14	702	-2	-68
UMCG en omgeving	107	12.295	112	12.402	5	107
Universiteitscomplex/Zernike	69	4.885	77	5.103	8	218
Park De Meeuwen	50	721	62	711	12	-10
totaal kantoorcomplexen	749	39.368	777	39.949	28	581

Tabel 22 Werkgelegenheid op bedrijventerreinen

terrein	2011		2012		ontwikkeling	
	vest.	wzp	vest.	wzp	vest	wzp
Winschoterdiep	238	4.262	232	4.068	-6	-194
Eemskanaal	103	4.057	103	3.605	0	-452
Euvelgunne	156	2.366	160	2.171	4	-195
Driebond	155	2.606	165	2.804	10	198
Oosterhoogebrug	82	420	96	451	14	31
Damsterdiep	52	256	49	271	-3	15
Antillenstraat- De Vogels	71	372	72	384	1	12
Noorderhoogebrug	104	755	106	703	2	-52
Ulgersmaweg	78	601	78	576	0	-25
Ulgersmaborg	56	539	64	467	8	-72
De Hoogte	29	555	36	428	7	-127
Zernike Science Park	81	733	81	976	0	243
Reitdiep	46	551	47	454	1	-97
Hoendiep	129	1.620	144	1.514	15	-106
Peizerweg	72	2.519	64	2.830	-8	311
Hoogkerk-Oost	15	193	13	183	-2	-10
Hoogkerk Vierverlaten	36	579	33	529	-3	-50
Westpoort	10	172	11	175	1	3
Kranenburg	32	1.514	35	1.467	3	-47
Eemspoort	355	5.292	353	5.830	-2	538
Ulgersmaborg-Noord	39	148	36	150	-3	2
totaal bedrijventerreinen	1.939	30.110	1.978	30.036	39	-74

■ 2.2.5 Verwachtingen voor de toekomstige werkgelegenheid

We hebben bedrijven en instellingen gevraagd naar het aantal openstaande vacatures en de vacaturegraad, het aantal openstaande vacatures per 100 medewerkers. De antwoorden staan in tabel 23. Met de vacaturegraad is te extrapoleren naar bedrijven die deze vragen niet hebben beantwoord.

Verder hebben we bedrijven gevraagd naar hun verwachtingen voor de toekomst. De antwoorden op deze vraag staan in tabel 24.

Tabel 23 Vacatures en vacaturegraad

	2011		2012	
	vac.	- graad	vac.	- graad
Industrie en bouw	196	2,7	96	0,9
Handel en horeca	297	2,2	354	2,1
Comm. Dienstverlening	863	4,6	637	2,8
Niet comm. Dienstverlening	348	1,1	292	0,7
totaal	1.704	2,4	1.379	1,5

Aantal vacatures neemt af

De vacaturegraad was na een afname in 2008 en 2009 weer toegenomen in 2011. In 2012 is hij echter opnieuw afgenomen. Er bestaan grote onderlinge verschillen tussen sectoren. In de 'Handel en horeca' is de vacaturegraad bijna niet afgenomen. De sector met de hoogste vacaturegraad is de 'Zakelijke dienstverlening': hier is de vacaturegraad tussen 2011 en 2012 toegenomen van 5,6 naar 6,6. De sector met de laagste vacaturegraad is het onderwijs.

Bedrijven somberder gestemd over de toekomst

Naast de vacaturegraad vormen ook de verwachtingen over de werkgelegenheid een maat voor de toekomstige ontwikkeling van de werkgelegenheid. In de enquête kon per vestiging worden aangegeven of er een toename of een afname van de werkgelegenheid werd verwacht.

Vóór 2009 - dus voor de economische crisis - waren de verwachtingen veel optimistischer dan na 2009. Vooral het laatste jaar zijn de verwachtingen pessimistischer. Het aantal vestigingen waar een afname van het eigen personeel wordt verwacht is sterk toegenomen en het aantal vestigingen waar een toename wordt verwacht is afgenomen.

Tabel 24 Percentage vestigingen dat een verandering van het aantal werkzame personen verwacht

	over 2009-2010		over 2010-2011		over 2011-2012		over 2012-2013	
	toename	afname	toename	afname	toename	afname	toename	afname
Landbouw, industrie en bouw	7,5	5,4	6,1	4,4	8,7	4,5	7,0	7,2
Handel en horeca	7,9	5,3	8,9	3,8	10,8	4,2	9,5	5,9
Commerciële dienstverlening	9,4	3,6	9,3	2,7	9,1	2,8	9,4	3,8
Niet comm. Dienstverlening	7,0	3,5	6,5	3,6	5,7	4,6	5,0	5,7
totaal	8,2	4,2	8,1	3,4	8,5	3,7	7,9	5,2

De verwachtingen verschillen per sector. In onderdelen van de commerciële dienstverlening, zakelijke dienstverlening en de informatie en communicatie is men gunstiger gestemd over de ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen: 15 procent verwacht hier een toename. Bij de overheid denkt men bij bijna de helft van de vestigingen dat het aantal personeelsleden zal afnemen.

50 jaar

BOS INCASSO

Gerechtsdeurwaarders

BOS INCASSO

LAVG Gerechtsdeurwaarders

ANTS

AKSOS ACCOUNTANTS

ering

VICOMA Engineering

de Jong

Vestigingsklimaat

3 Vestigingsklimaat

■ 3.1 Aantal vestigingen

Op 1 april 2012 telde de gemeente Groningen 15.909 vestigingen van bedrijven en werkplekken. Grote en kleine; variërend van eenmanszaken-aan-huis tot ziekenhuizen met duizenden arbeidsplaatsen als het UMCG en het Martiniziekenhuis. Het aantal vestigingen stijgt al jaren. Tussen 2011 en 2012 is het aantal vestigingen met 586 toegenomen (4%). Er zijn vooral veel vestigingen in de zakelijke dienstverlening en in de handel. Samen zijn deze twee sectoren goed voor bijna 60 procent van het totaal aantal vestigingen. Binnen de 'Overige dienstverlening' vinden we veel vestigingen in de cultuur, sport en recreatie.

In tabel 3.1 staat het aantal vestigingen per sectorgroep weergegeven; in tabel 26 zijn de vestigingen gerangschikt naar grootteklasse: klein, middel of groot.

Tabel 25: Aantal vestigingen per sector, 2010-2012

	2010	2011	2012	ontwikkeling 2011-2012
Landbouw	50	53	49	-4
Industrie en Nutsbedrijven	512	540	547	7
Bouw	813	812	804	-8
Handel en Horeca	3.179	3.235	3.229	-6
Commerciële dienstverlening	5.286	5.714	6.037	323
Overheid en Onderwijs	826	900	988	88
Gezondheidszorg en Welzijn	1.645	1.748	1.851	103
Overige dienstverlening	2.172	2.321	2.404	83
Totaal	14.483	15.323	15.909	586

Tabel 26: Aantal vestigingen naar grootteklasse, 2010-2012

Klasse aantal werkzame personen	2010	2011	2012	2011-2012
zonder personeel	683	755	698	-57
eenmanszaken	7.993	8.661	9.620	939
klein	4.076	4.161	3.820	-341
middel	1.518	1.523	1.546	23
groot	222	231	225	-6
Totaal	14.492	15.331	15.909	587

Klein = 2-9 werkzame personen, middel = 10-99 werkzame personen en groot is 100 en meer werkzame personen.

Meer dan 60 procent van de vestigingen zijn vestigingen waar maar één persoon werkzaam is. De 225 grote vestigingen bieden meer dan de helft van de totale werkgelegenheid (51,8%). Vestigingen zonder werkzame personen zijn bijvoorbeeld nevenvestigingen van bedrijven, waarbij al het personeel geteld is op de hoofdvestiging of vestigingen waar uitsluitend vrijwilligers werken. De grootste vestigingen zijn naast de al genoemde ziekenhuizen de Dienst Uitvoering Onderwijs, de Gasunie, Menzis en de Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool.

■ 3.2 Woon- werkrelaties

Groningen is een echte werkstad met een belangrijke centrumpositie voor de regio als het gaat om werkgelegenheid. In tabel 27 staat het percentage van het vaste personeel dat tussen wonen en werken pendelt. Van alle in Groningen werkenden woont 48,3 procent buiten de gemeente. Dit percentage ligt al jaren even onder de 50 procent. Dit betekent, dat van alle werkenden (vast personeel) in 2012 ongeveer 62.800 personen buiten de gemeente wonen. Daar staat tegenover dat ongeveer 21.500 mensen in Groningen wonen en buiten de stad werken (bron: CBS, december 2011) In tabel 27 staat de verdeling, gerangschikt in hoofdgroepen.

Tabel 27: Percentage en aantal van in Groningen werkend vast personeel dat woont buiten de gemeente naar hoofdgroep, 2010-2012

	buiten de gemeente wonend (%)	personen
Landbouw, Industrie en Bouw	54,7%	7.300
Handel en Horeca	35,2%	7.900
Commerciële dienstverlening	48,8%	16.800
Overheid en Onderwijs	52,9%	13.600
Gezondheidszorg en Welzijn	52,6%	14.600
Overige niet-comm. dienstverlening	30,5%	1.900

Er zijn grote verschillen in woon-werkrelaties tussen de diverse sectoren. De Landbouw kent een laag percentage buiten de gemeente wonenden, 22 procent. Oorzaak: binnen de landbouw zijn er veel bedrijven aan huis. Hetzelfde geldt ook voor de 'Overige niet-commerciële dienstverlening'. De Horeca heeft ook een laag percentage pendelaars (22%), net als - in iets mindere mate - de Handel (40%). In beide sectoren werken veel jongeren en studenten als parttimer. Binnen de industrie en bouwnijverheid hebben de Bouw en de Nutsbedrijven met 67% het hoogste pendelpercentage. Bij de Bouw valt dit te verklaren doordat bouwbedrijven doorgaans te maken hebben met veel verschillende werklocaties. In de stad wonen betekent dus niet per definitie dicht bij je werk wonen. Binnen de

Commerciële dienstverlening hebben de deelgebieden 'financiële instellingen' en 'vervoer' een hoog pendelpercentage en 'informatie en communicatie' en advisering een laag percentage pendelaars. Net als de 'Overige niet-commerciële dienstverlening' kennen deze branches veel bedrijven aan huis. Bij 'Overheid en Onderwijs' is het aantal pendelaars hoog: bij de overheid (64%) en bij het onderwijs iets lager (45%). Mogelijke oorzaak: bij de Rijksuniversiteit zijn wellicht veel studenten, die al in Groningen woonden, binnen de universiteit doorgestroomd naar betaald werk.

■ 3.3 Omzet en investeringen

De indicatoren voor omzet en investeringen zijn negatief in 2012. Vooral de omzetsdaling in de bouw en het uitblijven van groei in de industrie vallen op. Per saldo denkt 68% van de ondernemers in de bouw dat de toch al moeilijke situatie nog verder zal verslechteren. Het derde kwartaal spande de kroon met een omzetsdaling van minus 20% (totaalsaldo). Het vierde kwartaal van 2012 gaf niet de opleving die normaal gesproken elk jaar in het vierde kwartaal te zien is. Omdat het vierde kwartaal meer productietijd kent dan de overige drie zou een omzetsijging voor de hand liggen, maar de economische recessie is daarvoor blijkbaar een sta-in-de-weg.

Tot dusver had de stagnatie beperkte gevolgen voor de werkgelegenheid. Hier lijkt nu verandering in te komen. Van de bedrijven in Groningen denkt 30% de personeelsbezetting te moeten verminderen.

Ook de animo om te investeren neemt af. Per saldo zegt 11% minder te (gaan) investeren. De noodzaak ontbreekt bij veel bedrijven omdat er vanwege de inzakkende vraag al voldoende capaciteit is. Bovendien zegt 10% van de bedrijven hinder te ondervinden van financiële beperkingen. De winstgevendheid staat onder druk. Ook op de langere termijn zien ondernemers nog geen kentering ten goede in de economische ontwikkeling.

■ 3.4 Starters

Ondanks de economische recessie zijn er ook in 2012 veel nieuwe, startende ondernemingen in Groningen. De meeste starters vinden we in de Zakelijke dienstverlening (460), Gezondheidszorg en Welzijn (216) en Cultuur, Sport en Recreatie (181). Daarmee startten er in 2012 het hoogste aantal bedrijven in de Zakelijke dienstverlening sinds jaren. Het totaal aantal startende ondernemingen ligt echter lager dan in 2011, maar wel hoger dan in de jaren vóór 2011. Het aantal opheffingen laat de afgelopen jaren een gestage groei zien. Het aantal opheffingen in 2010 was 779, in 2011 waren het er 919 en in 2012 telde de Kamer van Koophandel 1074 opheffingen. De effecten van de economische recessie komen in deze cijfers duidelijk tot uiting.

De gemeente stimuleert ondernemerschap. De afdeling Economische Zaken ondersteunt en faciliteert de startende ondernemers waar mogelijk. Startersbijeenkomsten, individuele advisering, overleg met ondernemersverenigingen en het organiseren van informatiebijeenkomsten zijn hier slechts enkele voorbeelden van.

Tabel 28:

Jaar	2008	2009	2010	2011	2012
Starters	1420	1749	1841	2062	1901
Opheffingen	643	737	779	919	1074

■ 3.5 Bedrijfsruimte

De uitgiftecijfers voor bedrijfslocaties in 2012 laten een stijging zien ten opzichte van de voorgaande jaren. Zoals de verwachting was in 2011: het jaar 2012 zou een positiever beeld laten zien. Gezien de gesprekken die op dit moment lopen en de getoonde interesse, mogen we voor 2013 met hetzelfde, positieve beeld rekening houden.

Hoewel er sprake is van een toenemende interesse in nieuwbouwlocaties blijven ondernemers voorzichtig met het aangaan van nieuwe projecten en nieuwbouwplannen. Dit wordt veroorzaakt door het economische klimaat, maar ook door de afgenomen financieringsmogelijkheden door verscherpte toetsingscriteria van geldverstrekkers. Er zijn twee soorten geïnteresseerden: bedrijven die tot nu toe noodzakelijke investeringen uitgesteld hebben, maar nu op korte termijn voor hun bedrijfsvoering moeten verhuizen en ondernemers die nu alvast de mogelijkheden onderzoeken voor bedrijfsverplaatsing op termijn.

In het kader van het huidige economische klimaat en het beschikbare aanbod van bedrijventerreinen is in de regio Groningen-Assen onderzoek gedaan naar de totale toekomstige vraag naar en aanbod van bedrijventerreinen. De resultaten van dat onderzoek hebben een herziening van het beleid tot gevolg gehad, wat betreft de huidige voorraad en (de noodzaak van) nieuw te ontwikkelen bedrijfslocaties. Daarnaast wordt gewerkt aan een nieuwe benaderingswijze om de verschillende bedrijfslocaties beter in de markt te zetten.

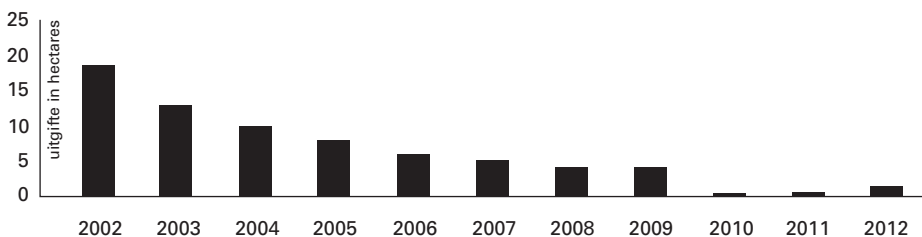
In 2011 is de verwachting uitgesproken dat het dieptepunt van de crisis voor de uitgifte voorbij is. Die verwachting wordt bevestigd door de werkelijke uitgiftecijfers: die stijgen sinds 2010 weer licht. Herstel van de uitgiftecijfers tot het (hoge) niveau

van 2002 zal naar verwachting uitblijven. De verwachting voor de uitgifte in 2013 is dat deze stabiel blijft, tussen de 0 en 5 ha.

Aanbod kantoorruimte toegenomen

Groningen heeft ruim een miljoen vierkante meter kantoorruimte: om precies te zijn 1.127.300 m². Hiervan was januari 2012 139.500 m² beschikbaar, dat is 17.000 m² meer dan in januari 2011. De uitgifte was over 2012 met 25.000 m² groter dan in 2010 en 2011 maar wel veel minder dan de jaren ervoor.

Figuur 29 Uitgegeven hectares bedrijventerrein, 2002-2012

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
18,5	13	10	8	6	5	4	4	0,6	0,7	1,5

Tabel 30 Opname, aanbod en voorraad van kantoorruimten

Bron: RO/EZ, E&E advies, vastgoedmonitor gemeente Groningen

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
kantoorruimte(m²)						
voorraad per 1 jan.	916.000	918.000	964.100	1.065.000	1.127.200	1.127.300
waarvan aanbod per 1 jan.	133.200	110.800	123.000	142.100	122.600	139.500
opname over het jaar						
opname over het jaar	44.400	62.700	42.500	21.600	20.500	25.000

■ 3.6 Woningbouw

In 2012 zijn in totaal 864 nieuwbouwwoningen toegevoegd aan de woningvoorraad, waarvan 224 voor jongerenhuisvesting. De 224 eenheden voor jongerenhuisvesting betekent: minder dan de beoogde 600 wooneenheden. Het aantal opgeleverde woningen in 2012 is lager dan in het jaar 2011 (954) en 2010 (1.357).

In 2013 lijkt het aantal op te leveren woningen weer toe te nemen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de woningbouwplannen uit de manifestatie BouwJong, die op dit moment in de uitvoeringsfase zitten. Hierbij is de verwachting dat er 494 wooneenheden worden gerealiseerd in 2013. Ondanks de verhuurdersheffing voor de corporaties is het de verwachting dat ze deze projecten door laten gaan.

In 2012 werden er 188 nieuwbouwwoningen verkocht. Dit is ten opzichte van 2011 (254) en 2010 (430) een nieuw dieptepunt. In de verkoop van bestaande bouw zien we een daling in alle segmenten. Alleen de verkoop van starterswoningen bleef nog wel redelijk op pijl; de starterslening is populair en wordt veelvuldig aangevraagd. In het eerste kwartaal van 2013 zijn 29 aanvragen ingediend. Ook woningen die aantrekkelijk zijn voor kamerverhuur blijven relatief populair.

Tabel 31 Opgeleverde woningen, nieuwbouw

sector 1)	2008	2009	2010	2011	2012
sociale huursector					
woningen	270	250	224	226	286
(zelfstandige) eenheden	299	16	0	353	224
marktsector, gesubsidieerd					
sociaal, koop	15	81	102	63	22
huur	31	130	36	66	0
koop	228	341	243	195	282
marktsector, ongesubsidieerd					
huur	51	70	56	4	0
koop	438	471	462	46	50
gestapeld	878	878	839	736	516
grondgebonden	454	481	284	217	348
totaal	1.332	1.359	1.123	953	864

■ 3.7 marktpositie binnenstad

Nog altijd komen de meeste mensen naar de binnenstad om te winkelen of shoppen (52%), maar het zijn er wel minder dan de voorgaande jaren. Werk en studie zijn ook belangrijke redenen om in de binnenstad aanwezig te zijn.

In vergelijking met een jaar eerder komen nog iets meer bezoekers om een willekeurig aantal winkels aan te doen. De trend van het jaar daarvoor zet zich door. Voor de binnenstad blijven modezaken en de variatie hierin derhalve zeer belangrijk. Het recreatief winkelen lijkt hiermee nog steeds aan belang te winnen.

Van alle bezoekers van de binnenstad is meer dan de helft afkomstig uit de stad zelf (60%). De stad vervult dus een belangrijke centrumfunctie voor haar eigen inwoners. Op het Sontplein komen inmiddels relatief de meeste mensen uit het bovenregionale gebied. Hier speelt de regionale aantrekkingskracht van de aanbieders een grotere rol dan in de binnenstad. De rol van IKEA daarin wordt relatief gezien nog steeds belangrijker.

De verblijfsduur in de binnenstad is het afgelopen jaar vrijwel op het niveau gebleven van het jaar daarvoor, wat positief is. Om de verblijfsduur te behouden en verder te verlengen zijn een aantal randvoorwaarden belangrijk, zoals betaalbare parkeermogelijkheden, maar ook de sfeer en beleving in de binnenstad, de netheid, het winkelaanbod, en de horeca. Op al deze punten heeft de binnenstad dit jaar wederom een goede waardering gekregen van de bezoeker. Wel dient hierbij opgemerkt te worden, dat het weer het afgelopen jaar relatief goed is geweest, met uitzondering van de maand december. Helaas hebben die gunstige verblijfsduur en waardering het afgelopen jaar niet geleid tot het op peil blijven van de gemiddelde besteding: de omzet dus.

De totale omzet in de binnenstad lag in 2012 iets lager dan in 2011 en 2010. Het aantal bezoekers van de binnenstad is gestegen naar 26.7 miljoen. Met name de inwoners van de stad Groningen zelf komen vaker in de binnenstad. Het gemiddeld bestede bedrag van de bezoeker aan de binnenstad per bezoek is echter gedaald van € 35,- naar € 29,-.

Het feit dat relatief meer bezoekers uit de stad zelf afkomstig waren strookt hiermee. De gemiddelde besteding lag vooral lager bij de bezoekers vanuit de regio. Dit was vooral in september en december het geval, voor december geldt zelfs, dat ook de bezoekers uit de stad zelf een lagere besteding lieten zien. Het lijkt er op, dat de gevolgen van de economische crisis duidelijk merkbaar worden.

Arbeidsmarkt en onderwijs

4 Arbeidsmarkt en Onderwijs

Dit jaar hebben we bewust gekozen voor een andere insteek voor dit hoofdstuk: geen tabellen met instroomcijfers zoals in eerdere edities - omdat ook op dit terrein de recessie veel invloed heeft, net als bij de onderwerpen in de voorgaande hoofdstukken. In plaats daarvan vertellen we wat wij doen om jongeren de best mogelijke kansen te geven voor hun (en onze) toekomst.

In maart 2013 heeft het kabinet besloten extra middelen beschikbaar te stellen om de kansen voor jongeren op werk te vergroten. Voor de jaren 2013 en 2014 gaat het om een bedrag van € 50 miljoen. Deze miljoenen worden verdeeld over enerzijds de 35 arbeidsmarktregio's, waarvan Groningen er één is, en anderzijds het MBO-onderwijs. Gemeente Groningen heeft, in samenwerking met Noord-Drenthe en de rest van de provincie Groningen, voor deze middelen een plan van aanpak geschreven en ingediend. In dit plan staan de maatregelen die Arbeidsmarktregio Groningen wil nemen om de jeugdwerkloosheid te bestrijden en te voorkomen. Alle genoemde plannen vormen een voortzetting en uitbreiding van acties die al vanaf 2009 zijn ingezet, betaald uit de gelden die destijds beschikbaar kwamen in het kader van het Actieplan Jeugdwerkloosheid. In onze regio verbinden wij deze gelden en plannen ook met de middelen, die beschikbaar zijn gesteld door de Provincie. Samen sterk, is ons motto. Want we vinden dat we elkaar moeten versterken, niet beconcurreren.

Vanzelfsprekend worden maatregelen en projecten uitgevoerd in nauwe samenwerking met werkgevers in de regio. Binnen onze arbeidsmarktregio hebben we ervoor gekozen om ons te richten op twee hoofdthema's: de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en de werkgeversdienstverlening.

■ 4.1 De regionale arbeidsmarkt

De aanhoudende economische recessie zorgt voor een zeer ruime arbeidsmarkt in Groningen. Het aantal werkzoekenden is in een jaar tijd met 27% toegenomen, terwijl het aantal vacatures bij het UWV met 24% daalde. De positie van jongeren is hierbij extra kwetsbaar: zij hebben vaker flexibele contracten en (alleen al gezien hun leeftijd)

een beperkt arbeidsverleden. Het geringe aantal baanopeningen geeft hen beperkte mogelijkheden om werkervaring op te doen.

De positie van jongeren met een lage opleiding was al zwak, maar die van hoger opgeleide jongeren begint nu ook sterk te verslechteren. Overigens is er wel sprake van een grote dynamiek: een hoge instroom naast een hoge (zij het iets lagere) uitstroom.

Wat wil Groningen

Iedereen die kan werken, moet ook werken. Jongeren die niet kunnen, leveren op een andere manier een bijdrage aan de samenleving. De extra middelen waarover we nu kunnen beschikken, willen wij inzetten om BBL-banen voor jongeren te genereren en om jeugdwerkloosheid te voorkomen. Jongeren moeten zelfredzaam worden, zodat zij zich ook in de toekomst zonder steun kunnen redden. Dit betekent dat iedere jongere (gekwaliceerd) aan het werk moet of terug naar school. Samen met het onderwijs, de zorg en ondernemers, willen wij proberen de aantallen werkzoekenden, voortijdig schoolverlaters en ongediplomeerden terug te brengen.

Ook het onderwijs ontvangt extra middelen. Die worden veelal ingezet om jongeren langer op school te houden c. q. door te laten leren.

Onze plannen kunnen alleen verwezenlijkt worden met (tijdelijke) extra ondersteuning. Er is immers vanwege de economische situatie niet voor iedereen werk beschikbaar. Omdat het werk er niet is of omdat de jongere niet over de kwalificaties beschikt die de werkgever vraagt. Voor die jongeren willen we met de aanpak uit dit plan werk dichterbij brengen. Een goede samenwerking tussen de uitvoeringsorganisaties op het gebied van werk-onderwijs-zorg is daarbij noodzakelijk, evenals een goede afstemming van het beleid op deze terreinen. Door aan te sluiten bij lopende projecten en methodes van aanpak die succesvol zijn, bemiddelen we jongeren naar werk of 'leren en werken' of 'leren en stagelopen'. Het gaat hier over jongeren in de leeftijd van 18 tot 27 jaar.

De gemeente Groningen doet dit niet alleen. Wij werken regionaal samen en stemmen ieders aanpak op elkaar af. We moeten over onze grenzen heen kijken en elkaar versterken. De projecten van de extra middelen waarbij Groningen als centrumgemeente aanvrager is, zijn toegankelijk voor jongeren uit de hele samenwerkingsregio. Er zijn nu eenmaal regionale verschillen in mogelijkheden en hiervan moet iedereen gebruik kunnen maken, vinden wij. Een voorbeeld is dat er in de stad Groningen meer winkels zijn dus meer mogelijkheden in de detailhandel, terwijl er bijvoorbeeld in andere gebieden meer werk in de zorg is. Ook kijken wij naar Duitsland, of ook daar mogelijkheden voor onze werkzoekenden zijn. Een brede samenwerking stimuleert tevens de mobiliteit van de jongere.

Samen met het onderwijs proberen wij jongeren ook meer te stimuleren om nog bewuster te kiezen voor opleidingen met een goed arbeidsmarktperspectief. Dat betekent dat we ons richten op sectoren waar mogelijkheden zijn om in te stromen. We willen jongeren daarom informeren over de mogelijkheden in de kanssectoren en interesseren voor het werk dat in die sectoren wordt uitgevoerd.

Ook het Ministerie van OCW stimuleert het onderwijs met de aansporing: breng de leerling bij de poort al op de hoogte van de kansen op de arbeidsmarkt, bij het kiezen van de te volgen opleiding.

Met de extra middelen proberen wij het aantal werkzoekende jongeren laag te houden, het aantal jongeren met een gerichte (vak)opleiding nog verder te verhogen en niemand buiten de boot te laten vallen. Wij gebruiken deze periode om beslagen ten ijs te komen, toegerust met een beroepsopleiding en liefst ook (stage)ervaring, om na deze recessie paraat te zijn als de economie weer kantelt zodat onze jongeren direct aan de slag kunnen. Blijven ontwikkelen oftewel in beweging blijven, dat is de beste remedie die wij samen met een veelheid aan partijen gestalte gaan geven.

Hoe is het met de Jeugdwerkloosheid in Groningen en Noord-Drenthe gesteld: In de Arbeidsmarktregio Groningen (provincie Groningen en Noord-Drenthe) stonden eind april 2013 4.567 jongeren ingeschreven als werkzoekende bij een van de Werkpleinen in de regio. Sinds het begin van de economische recessie – in 2009 – is het aantal geregistreerde werkzoekende jongeren in Groningen en Noord-Drenthe met 27% toegenomen. Vooral de stijging in 2012 is fors: het aantal werkzoekenden nam in een jaar tijd met 16% toe.

In de arbeidsmarktregio Groningen is het aantal geregistreerde werkzoekende jongeren minder sterk gestegen dan het totale bestand aan werkzoekenden. Een mogelijke verklaring hiervoor is, dat niet alle jonge werkzoekenden zich bij UWV laten registreren. Werkzoekende jongeren die geen recht hebben op een uitkering en jongeren die (deels) een studie volgen, staan niet als werkzoekende geregistreerd bij UWV.

De verschillen per subregio zijn aanzienlijk. Daar waar de subregio's Noord-Groningen, Centraal Groningen en de Kop van Drenthe een forse stijging van het aantal werkzoekende jongeren laten zien, is het aantal werkzoekende jongeren in Oost-Groningen juist gedaald; zowel in het afgelopen jaar als sinds het begin van de economische recessie.

Voor de forse stijging in de stad Groningen in het afgelopen jaar heeft bijgedragen

aan de toename van het totaal aantal werkzoekende jongeren. Bijna 70% van de totale stijging in 2012 komt op het conto van de stad Groningen.

Het grootste deel van de geregistreerde werkzoekende jongeren beschikt over een relatief lage opleiding. Bijna 40% heeft een opleiding op laag niveau, 45% op middelbaar niveau en maar 15% op hoog niveau. Het gemiddelde opleidingsniveau onder werkzoekende jongeren is in het afgelopen jaar echter wel toegenomen. Dit heeft te maken met een forse toename van het aantal werkzoekende jongeren op middelbaar en hoog niveau.

Het aantal geregistreerde werkzoekende jongeren met basisonderwijs, vmbo of mavo als hoogst afgeronde opleiding is daarentegen in het afgelopen jaar opvallend genoeg afgenomen.

De indeling naar beroepen laat een vergelijkbaar beeld zien als het opleidingsniveau. Het grootste deel van de werkzoekende jongeren staat geregistreerd met een (gewenst) beroep op elementair, laag of middelbaar niveau. De grootste toename in het afgelopen jaar heeft echter plaatsgevonden bij jongeren met een beroep op middelbaar en hoog niveau. De afname van geregistreerde werkzoekenden met een beroep op elementair niveau komt overeen met de gesignaleerde afname op het laagste opleidingsniveau.

Jongeren zijn vooral ingeschreven voor technische beroepen en beroepen in de industrie. Het gaat dan met name om productiemedewerkers, bouwvakkers, monteurs en installateurs. Ook staan veel jongeren als werkzoekende geregistreerd voor verzorgende en dienstverlenende beroepen, zoals interieurverzorger, winkelpersoneel of verzorgend personeel. Op middelbaar en hoger niveau valt vooral de toename van werkzoekende jongeren in medische beroepen en in economisch-administratieve beroepen en sociaal-culturele beroepen op.

Werkgelegenheid voor jongeren in de regio Groningen

De Regio Groningen telt in totaal 336.000 banen. De collectieve sectoren – overheid, onderwijs en zorg – zijn vooral in de stad Groningen sterk aanwezig. Voor veel banen in deze sectoren is een middelbaar tot hoog opleidingsniveau vereist. Ook zijn dit sectoren waarin de gemiddelde leeftijd relatief hoog ligt. Voor jongeren is relatief de meeste werkgelegenheid te vinden in de detailhandel, horeca en uitzendsector. De aanhoudende economische recessie zorgt er voor dat de werkgelegenheid in de arbeidsmarktregio terugloopt. Dit geldt voor alle sectoren, met uitzondering van de zorg. De ontwikkelingen binnen de zorg lopen echter wel uiteen. In de ouderenzorg, gehandicaptenzorg en ziekenhuizen neemt het aantal banen toe, terwijl de geestelijke gezondheidszorg en kinderopvang met een daling worden geconfronteerd.

Hoe nu verder:

De huidige, zeer ruime arbeidsmarkt is het gevolg van de aanhoudende economische recessie. Als de economie weer aantrekt, zullen de gevolgen van ontgroening en vergrijzing merkbaar worden. De arbeidsmarkt zal niet meer hetzelfde zijn als voor de economische recessie, maar wordt voor een aantal sectoren en beroepen op middellange termijn krap. Dit geldt niet voor elke sector; de vergrijzing verschilt per sector. De sector Zorg en Welzijn is een van de sectoren die sterk de gevolgen van de vergrijzing zal merken. Deze sector heeft – behalve dat het personeel van de sector zelf vergrijst is - immers te maken met een toenemende zorgvraag als gevolg van de vergrijzing.

Naast de vergrijzing, speelt de schoolkeuze van jongeren een belangrijke rol in de arbeidsmarkt op middellange termijn. Vooral het aantal jongeren dat afstudeert in een opleiding die bruikbaar is voor een beroep in de techniek of de zorg, is te gering om de komende (vervangings)vraag in deze sectoren te kunnen opvangen.

Waar in investeren

De werknemer van de toekomst moet vooral flexibel zijn. Een leven lang bij één en dezelfde werkgever, dat is niet meer van deze tijd. In deze slechte tijden willen wij willen jongeren laten investeren in:

- een flexibele (werk)houding
- aansluiting bij de vraag van de werkgever
- up-to-date houden van de geleerde kennis
- opdoen extra kennis: door- en bijscholen
- opdoen werkervaring

En we willen stimuleren dat ze alleen nog maar kiezen voor opleidingen in kansrijke sectoren. Wij zien de recessie als kans om creatieve oplossingen te bedenken, nog meer (regionaal) samen te werken en het onderwijs te stimuleren de opleidingen vraaggestuurd in te vullen.

Nijes

De Woonkamer

Uitgave Gemeente Groningen © augustus 2013

Aan deze uitgave werkten mee:

Onderzoek en Statistiek Groningen Dienst Ruimtelijke
Ordening en Economische Zaken (RO/EZ), afdeling
EZ Dienst Onderwijs Cultuur Sport Welzijn (OCSW)

Fotografie

Archief bestuursdienst
Age Stinissen, Onderzoek en Statistiek Groningen

Tekstredactie

Hans Schrijer, Tekstbureau ZEEF Groningen

Vormgeving

Ilse Spijker, StudioSpijker Groningen

Contact

Gemeente Groningen, Economische Zaken
Postbus 7081
9701 JB Groningen
Gedempte Zuiderdiep 98
Telefoon: (050) 367 81 11
ez@groningen.nl
www.groningen.nl/ondernemer

